

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲੀ

ਏ.ਐਨ. ਗਰੋਵਰ, ਜੇ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਸ਼ਰਬਤੀ ਦੇਵੀ, - ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਪੀ.ਟੀ. ਹੀਰਾ ਲਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

1959 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1611

ਹਿੰਦੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ (1956 ਦਾ XXX) --ਸੈਕਸ਼ਨ 41-- ਦਾ ਘੇਰਾ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ-- ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਬਦਲੇ ਜਾਇਦਾਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਵਿਧਵਾ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ - ਕੀ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਦਾ ਪੂਰਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ- ਕਿ ਹਿੰਦੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1956 ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਹਿੰਦੂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ, ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਬਦਲੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ, ਫਿਰ ਉਹ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਕੇਵਲ ਤਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੋਈ ਔਰਤ ਹਿੰਦੂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਹਾਸਲ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਭਾਵ, ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਵਸੀਅਤ ਦੇ ਅਧੀਨ* * * ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮਾਨ * * * ਦੇ ਤਹਿਤ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇੱਕ ਮਿਤਕ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਇੱਕ ਨਾਬਾਲਗ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਉਸਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਏ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਅੱਧਾ ਅਤੇ ਅੱਧਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਵਾਰਸ ਸੀ। ਉਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸੀ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ। ਇਹ ਫ਼ਰਮਾਨ 1951 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਿੰਦੂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਉਸਨੇ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਬੇਟੇ ਦੁਆਰਾ ਬੇਗਾਨਗੀ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ

ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ- ਕਿ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਧਵਾ ਦਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ 1951 ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਵਿਆਜ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਜਾਂ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 31 ਦਸੰਬਰ, 1938 ਦੇ ਇੰਤਕਾਲ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਦਾਦਾਂ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਰ 'ਤੇ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ 1938 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਆਦਿ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਆ ਗਈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 14 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2), ਇਸਲਈ, ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਵੇਚਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਪੱਤੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਾਲਕ ਸੀ।

ਸ਼੍ਰੀ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾ, ਸੀਨੀਅਰ ਸਬ-ਜੱਜ, ਗੁੜਗਾਓਂ, ਦੁਆਰਾ 25 ਜੁਲਾਈ, 1959 ਦੇ ਦਿਨ ਵਧੀ ਹੋਈ ਅਪੀਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਵੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਸ਼੍ਰੀ ਓ.ਪੀ. ਸਿੰਗਲਾ, ਸਬ-ਜੱਜ ਦੂਜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਗੁੜਗਾਓਂ, ਨੇ ਮਿਤੀ 9 ਦਸੰਬਰ, 1958 ਨੂੰ ਮੁਦਈਆਂ ਨੂੰ 16 ਵਿੱਘੇ ਅਤੇ 1 ਬਿਸਵੇ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਾਲੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਨਾਲ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ।

ਸ਼ਮੀਰ ਚੰਦ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਚੰਦ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ।

ਜੀ. ਪੀ. ਜੈਨ, ਐਡਵੋਕੇਟ, ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ।

ਜੱਜਮੈਂਟ

ਗਰੇਵਰ, ਜੇ.- ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਜਿਸ ਨੁਕਤੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਲਦੀ ਹੀ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਦੀਨ ਦਿਆਲ, ਜੋ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਸੀ, ਦੀਆਂ ਦੋ ਪਤਨੀਆਂ ਸਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਥਰੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਸੰਤੀ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਥਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਭੀਕਨ ਲਾਲ ਸੀ, ਜੋ 1917 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਰਬਤੀ ਦੇਵੀ, ਜੋ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚੋਂ ਇਹ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬਸੰਤੀ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਤਨੀ ਸੀ ਜਿਸ ਤੋਂ ਉਸਦਾ ਇੱਕ ਪੁੱਤਰ ਹੀਰਾ ਲਾਲ ਸੀ, ਜੋ ਮੁਦਈ ਹੈ। ਸਾਲ 1938 ਵਿਚ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ 31 ਦਸੰਬਰ, 1938 ਨੂੰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦਾ ਅੱਧਾ-ਅੱਧਾ ਇੰਤਕਾਲ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼ਰਬਤੀ ਦੇਵੀ ਅਤੇ ਹੀਰਾ ਲਾਲ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਾਬਾਲਗ ਸਨ। ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਰਬਤੀ ਦੇਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਜਾਇਦਾਦਾਂ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਰਹੀ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬਦਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਸਾਲ 1950 ਵਿੱਚ ਹੀਰਾ ਲਾਲ ਵੱਲੋਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼ਰਬਤੀ ਦੇਵੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ 9 ਮਈ, 1951 ਨੂੰ ਇਕ ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੀਰਾ ਲਾਲ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਦੁਆਰਾ ਛੱਡੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਇਕਲੌਤਾ ਵਾਰਸ ਅਤੇ ਮਾਲਕ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 14 ਸਤੰਬਰ 1956 ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ 4 ਕਨਾਲ ਅਤੇ 3 ਮਰਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਖੇਮ ਰਾਮ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰ: 2 ਨੂੰ 200 ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਵੇਚ ਦਿੱਤੀ। ਹੀਰਾ ਲਾਲ ਦੁਆਰਾ ਵੇਚੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਵਿਕਲਪ ਵਿੱਚ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1 ਦੁਆਰਾ ਵੇਚੀ ਗਈ ਮੁਦਈ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੇਅਰਥ ਅਤੇ ਬੇਅਸਰ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਮਿਸਤਰੀ ਸ਼ਰਬਤੀ ਦੇਵੀ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਛੇ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿਰਫ ਸਮੱਗਰੀ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 1 ਹੈ ਜੋ ਹੈ--

"ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 1, 1956 ਦੇ ਐਕਟ ਨੰ. 30 ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ?"

ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ 16 ਵਿੱਘੇ ਅਤੇ 1 ਬਿਸਵੇ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਫਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦਾਅਵਾ ਸਿਰਫ 4 ਕਨਿਆਂ ਅਤੇ 3 ਮਰਲੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜੋ ਬੇਗਾਨਗੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਸੁਬਾਰਡੀਨੇਟ ਜੱਜ ਨੇ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਸਿਰਫ ਮਿਸਟ੍ਰੈਸ ਸ਼ਰਬਤੀ ਦੇਵੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕੋ ਇਕ ਨੁਕਤਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਹਿੰਦੂ ਉੱਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਐਕਟ, 1956 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਵੇਗਾ) ਦੀ ਧਾਰਾ 14(1) ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕਣ ਸ਼ਰਬਤੀ ਦੇਵੀ ਕੋਲ ਪੂਰੀ ਮਾਲਕੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਪੂਰੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੁਦਈ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸਬਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਮਿਸਤਰੀ ਸ਼ਰਬਤੀ ਦੇਵੀ ਦੁਆਰਾ 9 ਮਈ, 1951 ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਡਿਕਰੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸੰਪੱਤੀ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਧਾਰਤ ਸੀ।

ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀ ਸ਼ਮੀਰ ਚੰਦ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਿਵਾਦ ਵਾਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀਨ ਦਿਆਲ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐਕਟ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਬਦਲੇ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਉਸਦੇ ਕੋਲ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਧਾਰਾ 14(1) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪੂਰਨ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਖੇਮ ਰਾਮ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਔਰਤ

ਹਿੰਦੂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਸਪਸ਼ਟ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸਿਰਫ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਾਇਦਾਦ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਿਸਟਰ ਸ਼ਮੀਰ ਚੰਦ ਅਨੁਸਾਰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਵਸੀਅਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਜਾਂ ਹੁਕਮ ਆਦਿ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਤਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਤਰੀਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬਣਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਬਿਨਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਾਲੀ ਔਰਤ ਹਿੰਦੂ ਦਾ ਕੋਈ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ *ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਤਰ ਕੌਰ* (1961 ਦੀ ਰੈਗੂਲਰ ਦੂਜੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 292) ਦੇ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ 1962 ਦੀ ਲੈਟਰਸ ਪੇਟੈਂਟ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 310 ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 14 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ (2) ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:-

"ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਵਸੀਅਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਆਦਿ ਦੇ ਤਹਿਤ 'ਐਕੁਆਇਰ' ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਕ ਔਰਤ ਹਿੰਦੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਆਖ਼ਰੀ ਪੁਰਸ਼ ਧਾਰਕ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਸਫਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਪੇਸ਼ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਗੁਰਦਾਸ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ 22 ਜਨਵਰੀ, 1956 ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਤੁਰੰਤ ਉਸਦੀ ਵਿਧਵਾ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਵਤਾਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਵੀ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇੰਤਕਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਪੀ. 3) ਜੋ ਲਗਭਗ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਆਇਆ ਸੀ, ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਾਂਗ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਮਾਲਕ ਵਜੋਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀਮਤ ਮਾਲਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗੀ।"

ਸਸਾਧਰ ਚੰਦਰ ਦਿਵਸ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਤਾਰਾ ਸੁੰਦਰੀ ਦਾਸੀ ਵਿੱਚ, ਪੀ. ਸੀ. ਮਲਿਕ, ਜੇ. ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ "ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 'ਪ੍ਰਾਪਤ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸਦੇ ਸਾਧਾਰਨ ਅਰਥਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਿਆਪਕ ਅਰਥ ਹੋਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮੇਰੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਹਿੰਦੂ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਬਦਲੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਅਚੱਲ ਜਾਇਦਾਦ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਇਸਦੀ ਪੂਰੀ ਮਾਲਕ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦਾ ਗੁਣ. ਉਸ ਘਟਨਾ ਵਿੱਚ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੋਈ ਔਰਤ ਹਿੰਦੂ ਇਸ ਨੂੰ ਉਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਵਸੀਅਤ ਅਧੀਨ * * * ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਅਧੀਨ* * * ਹਾਸਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਹਰੇਕ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਜੇਕਰ ਜਵਾਬ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਈ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਪਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਮਿਸਟਰ ਗੰਗਾ ਪਰਸ਼ਾਦ, ਜੋ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ, ਨੇ, *ਜਰੀਆ ਦੇਵੀ ਬਨਾਮ ਸ਼ਿਆਮ ਸੁੰਦਰ ਅਗਰਵਾਲਾ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੰਪਤੀ ਕੁਏਰ ਬਨਾਮ ਦੁਲਹੀਨ ਮੁਖਾ ਦੇਵੀ* 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਪਰ ਇਹ ਕੇਸ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਕਲਕੱਤਾ ਕੇਸ ਵਿਚ ਇਹ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਵਿਧਵਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਡੀਡ ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਅਲਾਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਵੰਡ ਦਾ ਡੀਡ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦਾ ਇਕ ਡੀਡ ਹੈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਕੋਲ ਜੀਵਨ ਹਿੱਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਕੇਸ ਧਾਰਾ 14(2) ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਵੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14(1) ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੂਰੀ ਦਿਲਚਸਪੀ. ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਵਿਧਵਾ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਡੀਡ 'ਤੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਵਿਰਾਸਤ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ। ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਨ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਕੇਸ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਪਟਨਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਿਧਵਾ, ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਆਉਣ 'ਤੇ, ਸਾਲ 1947 ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਤੋਹਫ਼ੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦਾ ਇੱਕ ਡੀਡ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਲਈ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਸੰਪਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਬਦਲੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉਪਯੋਗ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਦਾ ਹਿੱਤ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਜਾਇਦਾਦ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕੇਸ ਹਿੰਦੂ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੁਆਰਾ। ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਅਸਲ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਵਿਧਵਾ ਨੇ ਧੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਡੀਡ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਇਦਾਦਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ? ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਔਰਤ ਹਿੰਦੂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਯੋਗ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਸਾਧਨ

ਜਾਂ ਫ਼ਰਮਾਨ ਆਦਿ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀ ਜਾਂ ਕੀ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਵਾਰਸ ਵਜੋਂ ਜਾਂ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਿਸਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਿਸਟਰ ਸ਼ਮੀਰ ਚੰਦ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ 1938 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦੇ ਬਦਲੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰਵ-ਮਿਤਕ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਵਿਧਵਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਤੋਂ ਪਰੇ ਕੁਝ ਵੀ। ਪਰ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਤੋਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੇ ਬਦਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਉਹੀ ਸੀ ਜਦੋਂ 31 ਦਸੰਬਰ, 1938 ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਇੰਤਕਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਪੀਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਵਿਵਹਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ ਸੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲੇ ਸਨ, ਉਹ ਸਾਲ 1951 ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਗਲਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 1951 ਦੇ ਸਹਿਮਤੀ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧੀ ਵਜੋਂ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਉਸ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਬਿਲਕੁਲ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਅਤੇ *ਹਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ* ਅਤੇ *ਚੰਨੀ ਬੀਬੀ ਬਨਾਮ ਅਹਿਮਦ ਖ਼ਾਨ* ਵਿਚ ਜੇ ਕੁਝ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ 1951 ਵਿਚ ਸਹਿਮਤੀ ਦਾ ਫ਼ਰਮਾਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਵਿਆਜ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜਾਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਸੀ। ਇੰਤਕਾਲ ਮਿਤੀ 31 ਦਸੰਬਰ, 1938। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ, ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਉਹ 1938 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਸੰਪਤੀ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਰਹੇ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਬੇਗਾਨਗੀ ਆਦਿ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਹ ਫ਼ਰਮਾਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਪ-ਭਾਗ। ਸੈਕਸ਼ਨ 14 ਦੀ (2), ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਪਰੋਕਤ ਸੰਪਤੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਮਾਲਕ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੰਬਰ 2 ਨੂੰ ਵੇਚਿਆ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬੀ.ਆਰ.ਟੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ : ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਰਤੇਜ ਸਿੰਘ, ਟਰਾਂਸਲੇਟਰ